

Barcelona» a. 1481 (Moliné, *Consolat*, 232); encara era un gremi respectat a Bna. en el S. XVII, que segons un doc. del Consell general dels *tapiners* tractava de «*atapins* y plantofes de or y pell» (a. 1613, Arx. Munic.), *Tapineria* [1405] i el *Carrer de la Tapineria* a Bna., barri de Sta. Maria del Mar, on c. 1911 recordo haver vist encara botigues bones. *Tapinet*. *Tapineta*. *Entapinat* 'tirant a tapí, de la mena dels tapins': «un pareyll de çabates *entapinades*» SdUrg. 1400 (BABL VI, 474); *atapinat*.

De *patí*, *patinar* (pel glaç), *patinada*. Però en el sentit de 'no avançar un carruatge' (pel fang, la neu, però també per altres causes) sembla ser manlleu del fr. *piétiner* 'no avançar' (derivat de *piéd*), confós pels nostres cotxers i motoristes amb *patinar*.

1 Que es devia anar antiquant ho sembla pel fet que els recitadors (que transmetien romanços a MilàF) el corrompien, substituint-lo per mots parònims o pel mot en castellà, de la noblesa desertora: «sabates ni mitjas ni *xapins* valencians», MilàF (*Romllo*, 200F), on altres versions ho canvien en *satins valencians* o bé *escarpadors val.*: aquest segons el metre és forçós canviar-lo en *escarpins val.* i fa l'efecte que *escarpins*, igual que *satins* i *xapins*, són mots que hi posaren recitadors, amb la vulgar idea d'«es- 25 tar al dia», en lloc de *tapins*. — 2 AMAlcover, BDLC x, 236, diu *pendre els atapins cap a...* 'anar a', però *AlcM* 'anar-se'n'; aquest dóna com a existent i bàsica la variant *pe. es tapins*, però és de témer que aquí hi ha la seva mica de «trampa etimològica»: el cas és que el *DAG*, i els citats passatges d'Alcover i Forteza, coincideixen a donar-ho com *atapins*, no pas *t-*. Igual Coloma Rosselló: fan la malifeta i «mentrestant ja havien *pres ets atapins* i corrien cap a la vila» (*Valldemossines*, 51.1). — 3 Amb aquest, i un oc. *tapin*, potser té relació un «dret de *tapinatge*» pagat a la reina per la gent de Tuïr el 1617 (*Desplanque, Arch. Thuir*, 61b).

Tàpia, *tapiada*, *tapiador*, *tapiat*, *tapiar*, *tapiejar*, *tapiar*, *V. tapàs* *Tapina*, *tapinar*, *tapiner*, *tapineria*, *tapinet*, *-eta*, *V. tapi* *Tapió*, *V. tàpia* (TAPÀS, 1)

TAPIOCA, del tupí *tĩpiok*, pròpiament 'residu', «coágulo». □ 1.ª doc.: 1840, Lab.

En cast. no en sé documentació fins a la 2.ª meitat del S. XIX, car el mot va arribar del portuguès del Brasil per via comercial i no pas pel Paraguai (documentació en el DCEC/DECH).

Tapiol, *V. atapeir* (TAPÀS) *Tapiola*, *tapir* v., *V. tapàs*

TAPIR, m., mamífer sudamericà, del tupí *tapira*. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

TAPÍS, forma presa del fr. ant. *tapiz* 'tapís', 'cobretaula', 'catifa' (avui *tapis* 'catifa'); abans es deia en català *tapit*, i tant aquesta com el mot francès es prengueren del gr. bizantí *ταπήτιον* (pronunciat *tapíti*),

diminutiu del gr. antic *τάπης, -ητος*, id. □ 1.ª doc.: *tapid*, 1011; *tapís*, 1647, *DTO.*; *tapicer* i *tapisseria* ja S. xv.

Encara que una mica llatinitzada el doc. de 1011 ja reflecteix sens dubte la forma *tapit* del cat. ant. «ipso *tapido* et ipsos badlenguos et feltros» (*Cart. de St. Cugat*, II, p. 88); «*tapid*» en un doc. de 1035 de la SdUrg. o Osona (*Urgellia* IV, 176.30); d'altres en baix llatí català d'aquell temps ja s'adapten millor al llatí: *tapetio* 10 figura en una llista de roba, d'un llist de draps, entre mig de *feltro* i *lençolo*, en un doc. de 1045 del *Liber Antiquitatum* de la Seu de Bna. (Balari, *Orig.*, p. 599); en una donació a Santa Maria d'Artés «unum *tapetum* cum duabus almozellis» en doc. de 1098 del *Liber Dotatium* de Vic (Bast.-Bass., 86.40). En la tarifa de 1271 dels corredors de llotja barcelonins una «cambra de *tapits*» paga corredures i revés molt cares: *cambra* sembla ser aquí una espècie de mida (els tapissos necessaris per encatificar una cambra?), *EntreDL* I, 155s., 20 § 116.

«Fayem barraques de *tapits* e de vànoves», Jaume I (*Crònica*, Ag., 230.16). Muntaner, tornant de la capitania de Gerba, a fi d'obsequiar els seus reials amics: «jo feu davallar de les galees dues bales, qui de *tapits* de Trípoli e de vels ---» (§ 264, Casac. VII, 48.16); «Lo sòl és *tepit* dels pobres», Jahuda Bonenyor, doncs 'catifa': «En altre loc del dit Alcorà, hon és descrit paradís, és contengut que aquí haurà fonts, fruytes, mullers, *tapits* de seda, e moltes poncelles, ab les quals los moros de déu jauran», BMetge (*Somni* I). «Jac tostems fins a tèrcia, e tinc mon lit ornat ab dues cóceres franceses, e ab set matalafs, e ab quatre coxins, e ab *tapits* per terra, ab cortines entorn», Eiximenis (*Terç*, § 354; *NCL* VI, 535). «La Verge Maria --- sta a la finestra, e ella met un banc, ab son *tapit*, e aparella sa cambra ---», StVicentF (*Quar.*, 308.112).

En el S. xv va penetrant la forma francesa o els seus derivats, però JnEsteve (1472) encara porta «*tapit* e catiffa: *tapetum*» (1-8-v^o); i Galba entra en compromís entre les dues: «la *tapiceria*, *tapits*, tàlems, strados y cortines» (*Tirant*, Ag. IV, 306). *Tapisseria* ja apareix naturalitzat: «Mullers prenguí / --- / quant me fon cara / lur messió / --- / collàs, vestits, / tants lits fornits, / orfebreries, *tapicerias*, / no-s pot asmar / ---», JRoig (*Spill*, v. 7072); «comprà un alberc molt bell, lo qual ornà de draps de Arràs e molta altra *tapiceria* notable», *Curial*, 244 (altres dos exs. de fi S. xv en el *DAG*). «*Tapicer*: *tapetiarius*», OPou (*ThPu.*, 164). 50 *Tapiceria* predomina dos o tres segles, i és la forma generalment afavorida per la cançó popular: «no-m diria, la mia mare - de quin coló van vestidas? / — Unas hi van de domàs - altràs de *tapiceria*», MilàF (*Romllo.*, 204.18). En fi, de *tapís* no en tinc notícia fins al *DTO.*: 51 «*tapís* o *tapissaria*: *tapes*, *tapetum*, *aulaeum* ---»; «*tapisser*, *texidor* de *tapissaria*».

És el d'ús general en els escr. Renaix.: «Jo conec les esmeraldes y turqueses / que la llum filtra en les ones allà dins, / fent-hi veure d'una fada les riqueses, / vora l'antrè on s'ajoquen vells-marins; / com